

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŐTIRMALAR DERĐİŐİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research

Cilt: 14 Sayı: 77 Nisan 2021 & Volume: 14 Issue: 77 April 2021

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

GOTİK MİMARİNİN MODA TASARIMINA YANSIMALARI: GUO PEI ÖRNEĞİ REFLECTIONS OF GOTHIC ARCHITECTURE ON FASHION DESIGN: GUO PEI EXAMPLE

Fehime Yeşim GÜRANİ*
Sema YALÇIN **
Fatma Yelda GEZİCİOĞLU ***

Öz

Her çağın sosyal ve siyasal yapısı döneminin sanat eserlerinin karakterini belirlemektedir. Mimari, moda, resim, heykel, gibi disiplinlere ait örnekler üretildikleri dönemin etkisinde birbirlerini de etkilemektedir. Sanat tarihinde dönüm noktası olarak ifade edilebilen Rönesans'ın oluşmasına zemin hazırlayan Gotik sanat, toplumun her kesimini etkilemiş, giysiden mekân anlayışına kadar pek çok unsuru şekillendirmiştir. Tasarımın temel ögesi insanın barınma ve örtünme gereksinimlerini karşılayan iki disiplin mimari ve moda, bu çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Günümüzde de sanatçıları etkileyen bir üslup olarak Gotik sanat, Çinli moda tasarımcısı Guo Pei'nin tasarımlarına da esin kaynağı olmuştur. Skolâstik felsefenin etkisindeki Gotik üslubun en belirgin ifadesi mimari biçimin, Guo Pei'nin 2018/2019 Sonbahar/Kış koleksiyonuna yansımalarını irdelemek çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gotik Sanat, Mimarlık, Tekstil, Moda, Guo Pei.

Abstract

The social and political structure of each era determines the character of the art works of its era. Disciplines such as architecture, fashion, painting and sculpture also affect each other under the influence of the period in which they were produced. Preparing the groundwork for the formation of the Renaissance, which can be expressed as a turning point in the history of art, Gothic art influenced every segment of the society and shaped many elements from clothing to the understanding of space. Architecture and fashion, two disciplines that meet the shelter and covering needs of human beings, constitute the scope of this study. Gothic art, as a style that influences artists today, has also inspired Chinese fashion designer Guo Pei's designs. The aim of the study is to examine the reflection of the architectural form in Guo Pei's 2018/2019 Autumn / Winter collection, which is the most distinctive expression of the Gothic style influenced by scholastic philosophy.

Keywords: Gothic Art, Architecture, Textile, Fashion, Guo Pei.

* Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, ORCID: 0000-0002-5698-5289, (sorumlu yazar: ygurani@cu.edu.tr)

**Dr.Öğr.Üyesi, Okan Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Moda Tasarımı Bölümü, sema.yalcin@okan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5865-3229

***Öğr.Gör.Dr., Tarsus Üniversitesi, Tekstil Teknolojisi Programı, yeldageziciolu@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-0579-2855.

1.GİRİŞ

Uygarlığın her safhasında, kültürel ve teknolojik gelişmelerin yansımaları olarak kabul edilebilen mimarlık, tarihin somut bir göstergesidir. Dönemin izini taşıyan kültür öğeleri, toplumun işlevsel gereksinimlerini karşıladığı kadar sanatsal değeri ile de tarihte yerini almıştır. Doğadaki malzemelerle oluşturulan barınaklar ve bireyin örtünme gereksinimini karşılayan giysi, kültürün ortak paydasını oluşturarak tarihte o dönemin karakterini belirlemiştir. Dönemin yönetim biçimi, kültürü, coğrafyanın sahip olduğu iklim verileri, inanç olgusu ve diğer etmenler yine mimari biçim ve giysiyi etkileyerek bir üsluba adını vermektedir.

Leland M. Roth'a göre mimarlık, içinde yaşadığımız sanat biçimidir (Roth, çev. Akça, 2002, 25). Bir diğer sanat öğesi ise insan bedeninin içinde yaşadığı tekstil ürünü giysidir. Ortak paydası insan olan mimari ve moda bu çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Çalışmada amaç; mimari ile moda arasındaki bağın en belirgin örneklerinin tanığı olan Gotik üslubunun modern giysi tasarımına yansımalarını Guo Pei 2018-2019 sonbahar kış koleksiyonu üzerinden değerlendirmektir. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir.

Gotik kelimesinin anlamı araştırıldığında Sanat Terimleri Sözlüğü'ne göre; "Bu ismin ortaya çıkmasında İtalyan ressamı Ghiberti'nin rolü olmuştur. Antikitenin altın çağını barbar bir Ortaçağ takip etmiş olduğu düşüncesi ve bu Ortaçağ barbarlarının da Vasari'ye göre Got'lar olduğu kanısından bu üsluba yanlış olarak Gotik denmiştir. Fransız klasiizm zamanında Gotik, zevksiz ve yüklü anlamını almış ve ilk olarak 1820'de Romantik devirde bu sanatın bir barbar sanatı olduğu düşüncesi bertaraf edilmiş, ancak "Gotik üslubu" ismi yerleşmiştir (Turani, 1975, 43).

Kuzey Fransa'da doğmuş olan Gotik'in, tamamıyla teknik bir yenilik sayıldığı düşünülse de aslında bunun çok daha ötesinde, geniş sonuçlar ile geliştirilebilecek bir üslup olduğu belirtilmektedir. 12.yy. ikinci yarısında Kuzey Fransa'da kilise ve katedrallerde etkisini gösteren bu üslup; dünyanın bu döneme kadar hiç görmediği taş ve cam yapı işçiliği ile etkileyici bir döneme şahitlik ettiği ifade edilmektedir (Gombrich, 1986, 138).

2.MİMARİ VE MODANIN ETKİLEŞİMİ

Tarihsel süreçte mimari yapılar; tuğla, taş ve harç ile oluşturulan sanat eserlerinin ürünleridir. Bu sanat eserlerinin yaratıcıları ise hayal güçlerini üç boyutlu biçimde görselleştiren ve ifade eden mimarlardır. Diğer birçok farklı disiplinlerle kesişen mimarlık sanatının estetik ifadede benzerlikler göstermesi açısından kesiştiği disiplinlerden biri de "moda"dır. Mimarlar ve moda tasarımcıları tasarım elemanları ve ilkelerini kullanarak hem insanlar tarafından kullanılan hem de insan vücudunu çevreleyen ve koruyan yapılar oluşturmak için üç boyutlu mekân tasarlamaktadırlar. Yaratıcı süreç ve estetik, birbirini etkileyen ve ilham veren benzerliklere sahiptir. Her iki disiplin de aynı dönemlerde birbirlerinin tarzını etkileyen ve destekleyen estetik ifadeler paylaşmaktadır (Menon, Bai, 2018, 29) .

Mimarlık ve moda, dış kaynaklardan (sanat, bilim, teknoloji) ortak kavramları paylaşmakta ve her ikisi de hem birbirlerinden hem de kültür, toplum, zaman ve çevre koşulları gibi faktörlerden etkilenmektedir. Her iki alan da çizgilere ve şekillere bağlıdır; aynı zamanda yaratıcı formlar oluşturmak için insan vücudu ile ilgili ölçekler ve normlarla ilgilenir; insan ihtiyaçları ile ilgili yapılar ve tasarımlar üretir. Mimarlar ve moda tasarımcıları, toplumun tanınmasını sağlamak için her zaman kültür ve tarihle ilgili kavramları ve sembollerini tasarımlarına dâhil etmeye çalışmışlardır (Özsavaş Akçay, Alothman, 2018, 335, 329, 339).

Moda tasarımcısı Coco Chanel "Moda mimaridir. Bu bir oran meselesidir" sözü ile disiplinlerin benzerliğini ifade etmektedir. Ünlü moda tasarımcılarından Versace, Balmain ve Cardin moda alanına geçmeden önce mimarlık eğitimi almışlardır. Pierre Balmain (1919-1982) "Terzilik, hareketin mimarisidir ve bir elbisede konstrüksiyonundan daha önemli bir şey yoktur" demiştir (Menon, Bai, 2018, 29).

Mimarlık, moda tasarımında her zaman ilham kaynağı olmuştur. Bir mimari yapıyı moda tasarımında kullanmak şaşırtıcı görünse de ister geleneksel, ister çağdaş olsun tüm mimari örnekler tasarımcıya fikir olarak bir kıvılcım yaratabilir. Bir binanın genel görüntüsü ya da sadece bir ayrıntısı tasarımcıya giysi tasarımlarında ilham kaynağı olabilmektedir. Mimarlık ve moda birbirinden uzak görünseler de ortak yanları olan üç boyutluluk ve alanda boşlukların olması ile giysi tasarımlarına yansımaktadır. Üç boyutlu biçim ve mekân mimarinin temelidir ve bu sebeple sanatta en çok tasarlanan

nesnelerdir. Tasarlanan nesneyi değerlendirirken; mimari, heykel ve moda gibi farklı bakış açıları tasarımın genel biçimini etkileyen bir alanı kaplamalıdır. Mimarlar gibi uzamsal düşünce tarzına sahip olması gereken moda tasarımcıları iki boyutlu olan bir malzemeyi üç boyutlu bir forma çevirirler (Paksoy, Yalçın, 2005, 1,2).

Mimari ve modanın benzerlikleri olduğunu ifaden eden Nancy Riegelman: “Drapajın mimari gibi olduğunu, kumaşın düşerek, kayarak, bir nehir gibi kıvrılarak vücudun dış hatları üzerinden aktığını” ifade etmektedir. Ayrıca Riegelman’a göre; “Tasarlanan giysiler, insan vücudunun kıvrımlarının yanı sıra işlev görmesiyle de bağlantılı olarak düşünülmelidir ve tasarımcı yeni zorluklar, yeni engeller ve dinamikler ortaya çıkaracak benzersiz ve yenilikçi tasarımlar üretmelidir” sözü ile tasarımcının işlevi odağına alarak yapması gerekenleri belirtmektedir (Riegelman, 2003, 104). Mimari ve modanın bütünleşmesi, kimliği çağdaş yollarla ifade etmenin heyecan verici bir yoldur ve gelecek nesillere bırakılacak mirasın canlanmasında benzersiz bir harektir (Özsavaş Akçay, Alothman, 2018, 348) .

Gotik mimari ve giysiler arasında paralel bağlantı Ortaçağ döneminde 1150 ve 1500 yılları arasında etkili olmuştur. Konu edilen mimari ve moda tasarımının birlikteliği kapsamında gerçekleştirilen bu çalışma; mimarlık tarihinde etkin bir dönem olan Gotik üslup ile moda tasarımcısı Guo Pei'nin, 2018-2019 sonbahar kış koleksiyonu üzerinden değerlendirmeyi amaç edinmiştir.

3.GOTİK ÜSLUBUN MİMARİYE YANSIMASI

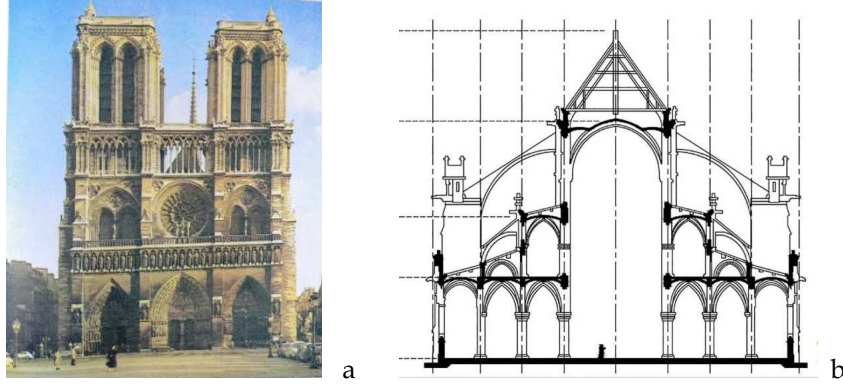
Ortaçağın karanlık ve ürkütücü gerçekliği insan yaşamını tümüyle etkilemiştir. Geç 12. yy ile birlikte Romanesk kilise mimarisi görsel anlamda daha hafif ve şeffaf olmaya başlamıştır. Geç Romanesk kilise mimarisi Gotik mimarinin habercisi gibidir. Saint-Dennis manastırı başrahibi Suger, yapı ustalarından sivri kemerler ve kaburga tonozlar ile görsel anlamda daha hafif ve şeffaf bir kilise inşa etmelerini istemiştir (Roth, çev. Akça, 2002, 393). Bu bağlamda dönemin skolastik düşüncesinin değişmiş olduğu söylenebilir. Skolâstik felsefe, Latince schola (okul) kelimesinden türetilen okul felsefesi anlamına gelir. Felsefe; Klasik metinleri bir otorite altında, Hıristiyan düşüncesi ile tutarlı olacak ve destekleyecek şekilde yeniden yorumlanmasını amaçlar ve Hıristiyan inancını sistemleştirmede akıl ve mantık yöntemleri kullanır (Cevizci, 1999, 779). Takip eden süreçte, gotik döneme hâkim olan düşünce biçimi, inancı mantık çerçevesinde sistemleştirmektedir.

Gotik mimarlık, eskiye karşıt olarak o günün yaşamına yönelik yeni ve olumlu bakış açısının fiziksel yansımasıdır. İnsanlar, zamana bağlı yaşamın geçiciliğini benimseyerek hayata sarılırlar. Bununla beraber hayata umutla bağlı olmanın Gotik mimariye yansıyan bir çelişkisi de dikkat çekmektedir. Bu çelişki; dünyevi yaşama sarılan halka rağmen mimaride tanrıya ulaşma isteği ile göğe doğru yükselen mimari biçimlerdir (Roth, çev. Akça, 2002, 393). Gotik mimarinin en çarpıcı ayırt edici simgeleri; ibadet yapılarında cephede ve kütlede fraktal geometrik ilişkiler ile uçan payandalar, sivri kemerler, kaburga tonozlar, vitraylı pencereler gibi yapı elemanlarıdır. Bir biçimin kendine benzer daha küçük biçimlerden oluşmasını ifade eden fraktal geometri (Ediz, Çağdaş, 2005, 72); gotik kiliselerin ön cephesinde taşıyıcı sitemin bitişini oluşturan mimari detaylardır. Sütunlar ön cephede göğe erişimi kuvvetlendirirken kütlede bütünlüğü sağlar. Yapıyı heykel gibi bir sanat objesi haline dönüştürür. Katedrallerin yüksek tavanlı olabilmesi için orta nefin çatısını taşıyan uçan payandalar kütlede dışarıda boşlukta yükselir. Böylece mimari kabuğun çevrelediği hacimde taşıyıcı sistem ayrışır (Şekil 1, 2).

Şekil 1

Milano Duomo Katedrali ön cephede sütunların bitişini ifade eden fraktal geometrik ilişki, yapının kütlede de okunur ve bütünlük sağlar (URL 1).

Şekil 2

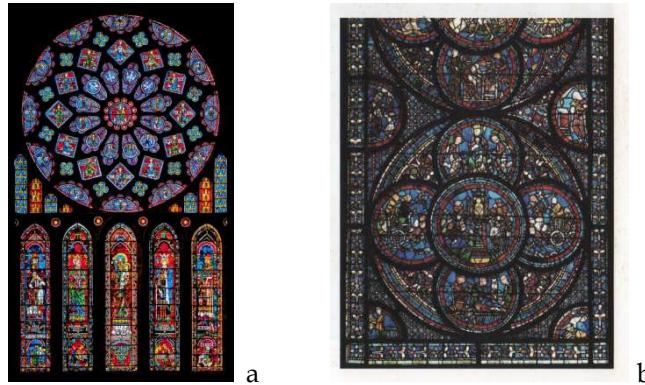
Solda (a) Paris Notre Dame (1163,1250) katedrali cephesi. Sağda (b); Notre Dame Kilisesi kesitinde orta nefin ağırlığını taşımaya yardımcı olan uçan payandalar. (a) (Gombrich, 1986, 137) (b)(URL 2).

Gotik üsluba hâkim olan yükseklik duygusunu güçlendiren bir etken de ışığın iç mekâna alınışıdır. İç mekânda gökyüzü hissiyatını kuvvetlendiren bu doğal ışık sayesinde üst örtü yapıdan kopararak hafiflemeye başlamıştır. 14. yy. da, Gotik'in son dönemleri Dikey Gotik olarak adlandırılmaktadır (Roth, çev: Akça, s.416). Bu dönemde inşa edilen katedrallerin çatıya yakın duvarlarında daha büyük pencereler yapılmaya başlanmıştır. İç mekânda daha fazla vitray, daha fazla ışık anlamına gelmektedir. Bu detay Dikey Gotik'in temsilidir. Gelişme gösteren diğer bir detay ise; dönemin başında üst örtüyü taşıyan kaburga tonozların yelpaze tonozla dönüşmesidir (Şekil 3). Yelpaze tonoz biçimi, ince kaburgalardan oluşan ters dönmüş koni gibi bir sütundan açılmaktadır. Pencere açıklıklarında, İncil'den sahnelerin anlatıldığı vitraylar iç mekânda renkli ışık oyunları oluşturmaktadır. Vitraylarda görülen perspektif ve hacimsel etkiler dikkat çekmektedir (Zaccaria, 1998, 9) (Şekil 4).

Şekil 3

Solda (a); Abby Cathedral, 15. yy, Bath, Somerset, İngiltere. Ortada (b) geç Gotik döneme ait yapının iç mekânında kaburga tonozlar yelpaze şeklinde açılarak tavan örtüsünü hafifletmiş ve taşıyıcı sistemin ağırlık hissini azaltmaya çalışmıştır. Sağda (c) vitraylar taşıyıcıdan bağımsız, şeffaf duvarlar sayesinde mekânın gün ışığından faydalanması ile aydınlık iç hacimler oluşmaktadır. Böylece yapının strüktürü ile taşıyıcı olmayan bölme duvarı (şeffaf vitray yüzeyler) birbirinden ayrılmaktadır. (Yeşim Gürani kişisel arşivi, 2018)

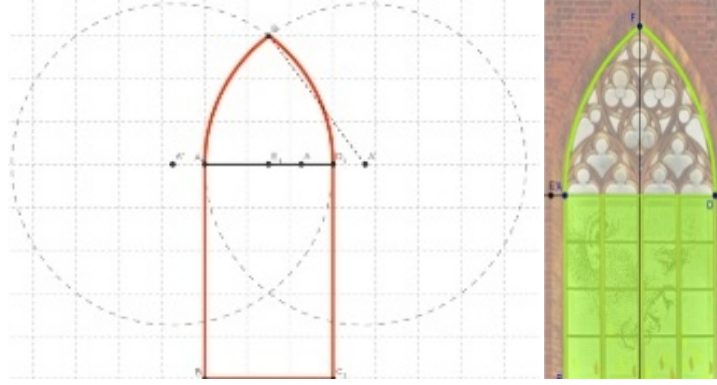

Şekil 4

Chartres Katedrali'nden iki vitray. a) (Zaccaria, 1998, 9) b) (Camille, 1996, 31, 41)

Bozyokuş ve arkadaşları, hazırladıkları çalışmada Gotik mimaride sıklıkla kullanılan üç yapraklı yonca figürünü matematiksel ilişkisini irdelemişlerdir. Eşkenar üçgen ve üçlü yonca Hıristiyan toplumu için bir semboldür (Bozyokuş ve ark., 2016, 36). Geçmiş, bugün ve geleceği temsil eden üçlü yonca, skolâstik düşünceyi de destekler niteliktedir. Katedrallerin iç mekân yüzeyleri, daire ve pentagonların birleşiminden üretilmiş üçgenler içinde tasarlanmış ve uygulanmışlardır (Çağlarca, 1997, 48). Gotik kiliselerdeki pencereler normalde iki bölüme ayrılmıştır, bunlar; iki çapraz kemerli alan ve bir dikdörtgen alandan oluşmaktadır. Bu geometrik ilişki, Gotik mimarideki temel örüntüyü oluşturan sivri kemeri ifade etmektedir (Şekil 5) (Garkowska, 2014).

Şekil 5

Gotik üslupta kilise pencerelerinde geometrik ilişkinin ifadesi (Garkowska, 2014).

Gotik üslubun özünde geometrik ilişkilerin yer alması bu üslupta inşa edilmiş binaların karakteristik özelliklerini vurgulamaktadır. Döneme damgasını vuran, günümüze kadar etkisini devam ettiren bu örüntüler bütünü tarihte kalmayıp günümüz tasarımcılarına esin kaynağı olmuştur. Bu yönüyle Gotik Mimari, çalışmanın odağını oluşturmaktadır.

4.GOTİK ÜSLUBUN MODAYA YANSIMASI

Dünyevi olguların yükselişe geçişiyle mimari, moda ve sanatın her formunda dini coşkunun betimlenmesi, Gotik mimarinin dikey hatlı, keskin bitişli, ince yapı karakterleri, kilise kuleleri, kemer ve mazgal delikleri, kale burçları Gotik Dönem modasına ilham kaynağı olmuştur. Vücut hat ve konturlarını vurgulayan, eski stillerin yerini alan şık görünümlü kostümlerle ilk kez kadın ve erkek giyiminde gerçek detay farklılıklarının oluşması, yeni stil ve tarzların Avrupa'da kabul görmesi modanın hızla yükselişiyle terzilik sanatı büyük önem kazanmıştır. Gotik dönemde mimari detayların etkisi altında kalan giyim biçimleri sosyal sınıfların göstergesi olmuştur. İtalya'da kadınlar ağır, desenli kumaşlardan kup ve penslerle vücuda oturtulan, "Tippet" adı verilen büyük, sivri kol atkılarıyla süslenen, iki renkli, arkası kuyruklu, mücevher, toka ve kordonlarla tutturulan pelerinlerle zenginleştirilen görkemli kostümler giymişlerdir. Floransalı kadınlar beden ve kalça hattına sıkıca oturan, aşağı doğru bollaşan geniş ve uçları bordürlü etekleri drapelere toplanarak mücevherli kemerlere tutturulan şık kostümler, deri ve kadifeden sivri burunlu ayakkabılar kullanmışlardır. İngiltere'de kadınlar bel hattı yüksek, geniş kemerli, derin "V" dekoltesi, göğüs açıklığı beyaz kadife ile kapatılan, yaka kenarları vizon tilki gibi değerli kürklerle çevrelenen, arkası uzun kuyruklu kostümler giymişlerdir (Dereboy, 2012, 91-92) (Şekil 6).

Şekil 6

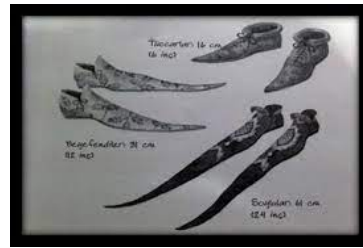
“Les Très Riches Heures du duc de Berry” adlı yaklaşık 1410 yıllarında resimlenen bir takvimin Nisan ayı sayfasından alınmıştır. Arka planda Chateau De Dourdan ile asil erkek ve kadınları tasvir etmektedir. Erkekler sivri uçlu kolları olan houppelande; kadınlar ise büyük dalmation kollu modaya uygun yüksek bel hatlı ve arkası uzun kuyruklu kostümler giymişlerdir (URL 3).

Gotik Dönemde giysiler kişilerin toplumdaki hiyerarşisini sembolize etmiştir. Kumaş çeşitleri, süslemeler, başlıklar, kemer, ayakkabı ve kullanılan aksesuarlar sosyal farklılıkları belirleyici olmuştur. Mimarlıkta görülen sivri kemerler ve dikey etki dönemin giysilerine de yansımış; sivri burun ayakkabılar ve elbiselerin derin V yakalarında görüldüğü gibi sivrilik, uzunluk keskin bir çizgiye hâkim olmuştur (Yıldız, 2015, 253).

Uzun ve sivri şapkalar ile sivri burun ayakkabılar da Gotik Dönemin mimari etkileşimi ile birlikte sıkça tercih edilen aksesuarlar olarak kullanılmış; aynı zamanda zenginlik ve sosyal statü sembolü olmuşlardır. 1360 yılında, “Poulanies” adı verilen sivri burun ayakkabıların uçları 45 santimetreye ulaşmış; 1363 yılında İngiltere’de sınıfların kullanacakları uzunluk kanunlarla belirlenirken, yürümeyi kolaylaştırması için sivri uçlar gümüş zincirlerle ayak bileklerine tutturulmuştur (Şekil 7). “Bicorne” adı verilen boynuz ve yüzyılın sonuna doğru yüksekliği bir metreye kadar çıkan koni formulu, çan kulelerinden ilham alınan, Gotik mimari ile eş değerli kabul edilen drapeli, şifon, ipek örtülerle zenginleştirilen, mimariyi de etkileyen “Hennin” şapkalar moda olmuştur (Dereboy, 2012, 97) (Şekil 8). Hatta Dereboy 2012 yılında yapmış olduğu çalışmada mimarının ilk kez modadan etkilendiğini; çan kulesini andıran “Hennin” şapkaların moda olmasından sonra kadınların daha rahat hareket etmelerini sağlamak amacıyla tavanların yükseltilmesi ile ifade etmektedir (Dereboy, 2012, 92).

a

b

c

Şekil 7

Sivri burun ayakkabı örnekleri. Kaynaklar: a,c: (URL 4) , b: (Yıldız, 2015,253)

Şekil 8

Hennin ya da külah başlık. Hugo Van Der Goes'e ait Portinari Triplığı (1480-83) (Fogg, 2014, 45)

Gotik Dönemde çok amaçlı bir giysi olan, Orta Çağ'ın sonlarında Avrupa'da giyilen ve omuzdan bileklere doğru genişleyen kolları bulunan uzun üstlük olarak tanımlanan "Houppelande" 1360 yılında ortaya çıkmış; tunik ve manto gibi diğer kollu dış giyim eşyalarının yerini almıştır. Geniş kesimli kollar omuzda büzgü yapılarak, bazen de yere kadar sarkıtılarak alt kısımdaki ceketin kollarını açığa çıkartmaktadır. Paça ve kol kısımları zıt renklerde tırtıklı, fistolu ya da aplike tekniği ile yapılan giysilerde kumaşların müsrifçe kullanıldığı belirtilmektedir. Kadınların giysilerinin önü kapalı, yere kadar uzanan ve genellikle arka kısmı uzun kuyruklu olarak yapıldığı ifade edilmektedir (Fogg, 2014, 47-555). "Gotik mimariyle ilişkilendirilen ince, uzun erkek silüetleri keskin sivri hatlı kostümleriyle gelişen modern Avrupa'yı, ekonomik ve kültürel anlamda yeniden doğuşu temsil etmiştir" (Dereboy, 2012, 94) (Şekil 9). "Houppelande" ya da etol manto gibi hacimli, kuyruklu uzun etekli olan farklı tarzlarda elbiseler Şekil 10'da örneklendirilmektedir (Fogg, 2014, 44).

Şekil 9

Arnolfini'nin Düğünü, Jan Van Eyck, 1434. Kenarları ve yakası kürklü, uzun houppelande giymiş erkek figürü ile kürk ve fırfır detayları bulunan yeşil "houppelande" giymiş kadın figürünün belinde kemer, başında beyaz dantel örtü bulunmaktadır (Fogg, 2014, 46)

Şekil 10

Coetivy'e atfedilen Philosophy Presenting the Seven Liberal Arts to Boethius (yak.1460-1470)(Fogg, 2014, 44)

5.GUO PEİ TASARIMLARININ GOTİK ÜSLUP ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çin'in en ünlü moda tasarımcılarından biri olan Guo Pei kültürel mirasın modern bir habercisi olarak tanımlanmaktadır. Binlerce yıl öncesine dayanan nakış ve boyama geleneklerine yeni bir soluk getiren Pei, çağdaş yeniliği ve Batı tarzını birleştirirken en iyi geleneksel Çin işçiliğini sergilediği ifade edilmektedir. Guo Pei'nin insanların duygularını uyandırmak ve sanatı aracılığıyla insanlara ilham vermek isteyen tutkulu bir zanaatkar olduğu belirtilmektedir. Pei'nin dünyasında kumaşın; şekil ve doku ile anlam kazandığı vurgulanmaktadır (<http://www.guo-pei.fr/bio>) (erişim tarihi: 26.12.2020).

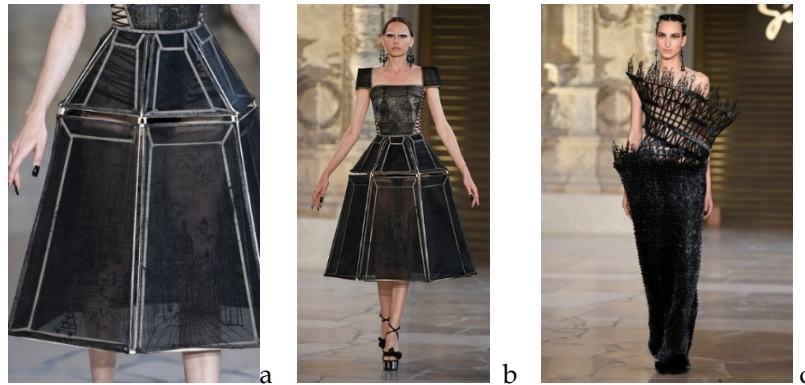
Koleksiyonlarında farklı temalar sergileyen Pei'nin L'Architecture (Mimari) adını verdiği 2018/2019 Sonbahar/Kış koleksiyonunu mimari yapılardan ilham alarak hazırladığı görülmektedir. Pei'nin bu koleksiyonunda Gotik dönemin mimari yapılarının izleri giysilerinde ve aksesuarlarında kullandığı nakış teknikleri ve dokulu kumaşlar ile açıkça anlatılmaktadır (Şekil 11). Tasarımlarında Romanesk ve Gotik döneminden etkilenen Guo Pei'nin, dönemi yansıtan yükselen katedrallerin dikeyliğini ve sivriliğini detaylı bir şekilde koleksiyonunda kullandığı ifade edilmektedir (Meng, 2020).

Şekil 11

L'Architecture 2018/2019 Sonbahar/Kış Koleksiyonu, Aksesuar detayları. a,b,c: (URL 5) d: (URL 6)

Guo Pei; "Zaman telaşsız akarken, mimari değişmez bir şekilde durur" manifestosunu 2018/2019 Sonbahar/Kış koleksiyonuna yansıtmıştır. "Zaman ve Mekân" daima sanatçıların kendilerini ifade etmeye adadıkları iki büyük tema olmuştur. Tarih boyunca mimari, insan uygarlığına tanıklık etmekte, zamanın içinden geçmekte ve mekân dönüştürmektedir. İnsanlık kendisini aşarak mekân hakkındaki düşüncelerini, hayal güçlerini ifade ederek teknolojiyi amansız bir şekilde uygulamış ve mucizevi ihtişamlara kavuşmuştur. Guo Pei'nin mimariden etkilenerek oluşturduğu eserlerine Gotik Mimari ilham kaynağı olmuştur. Pei'nin mimariyi koleksiyonunun teması haline getirmesinin nedeni, mimari ve mekân anlayışı üzerine düşünceleridir. O'na göre, mekân hakkındaki hayal gücü, tasarım sürecinin en keyifli bölümlerinden biridir. Mimariden esinlenmek giysilere ve koleksiyona hareket alanı sağlamaktadır. Guo Pei'nin 2018/2019 Sonbahar/Kış koleksiyonu mimaride konstrüksiyonun gücünü ve akılcı güzelliğini insan silüetinde denge aracılığıyla ifade etmektedir. Mimari mekânın estetiğini, tasarımlarının ana hatlarında ve detaylarında gerçekleştirmeye çalışmıştır. "Giysiler mimari yaratımları hareket ettiriyor" ifadesi, insan vücudu ile mekânsal boyut arasında bir diyalogun başladığı anlamına gelmektedir (Şekil 12).

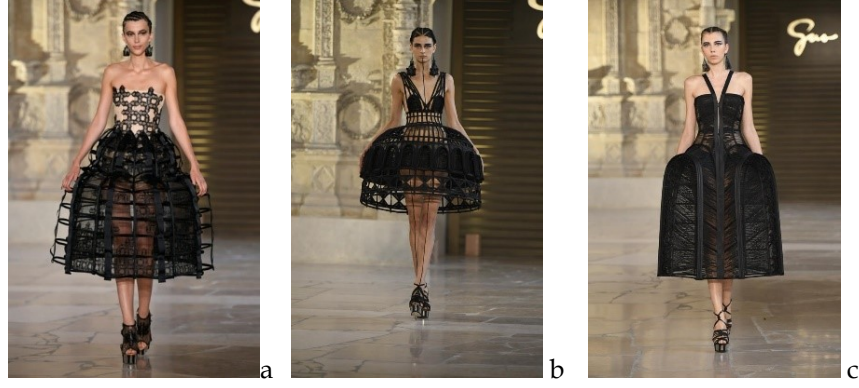

Şekil 12

L'Architecture 2018/2019 Sonbahar/Kış Koleksiyonu, Gotik mimari konstrüksiyonun giyside karşılığı.

a: (URL 6)b: (URL 7)c: (URL 8)

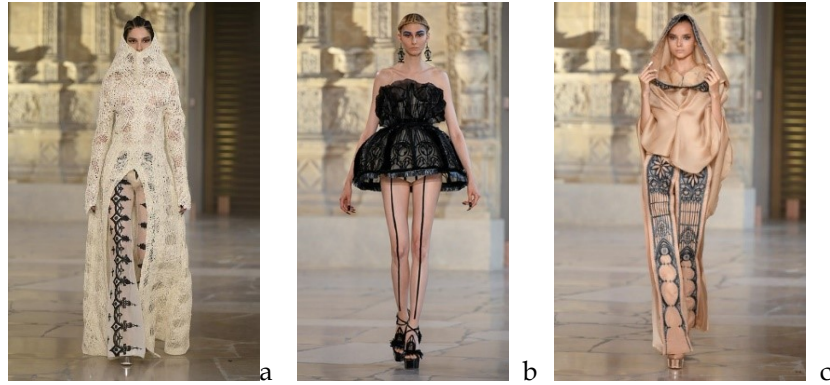
Guo Pei tarzının rasyonel ve sakin yanını ifade etmekte olan bu koleksiyon Gotik mimarinin sivri kulelerini, sivri kemerlerini, kemerli pencerelerini ve payandalarını birbirinden farklı ve ustaca bir şekilde bütünleştirmektedir. Pei'nin tasarımlarında kullandığı ve "Pannier" olarak ifade ettiği kafes biçiminde kabarık iç etekler mimarideki strüktür gibi bu koleksiyonun odağını oluşturmaktadır (Şekil 13). Guo Pei, "Pannier"e farklı kavış ve katmanlar ekleyerek cesur ve yenilikçi bir yaklaşımın yanı sıra çeşitli teknikler ve malzemeler kullanmıştır. Teknik mükemmellik, bu koleksiyonun en önemli özelliklerinden biridir.

Şekil 13

L'Architecture 2018/2019 Sonbahar/Kış Koleksiyonu, "Pannier" olarak ifade ettiği kafes biçiminde kabarcık iç etekler. a: (URL 8) b, c: (URL 9)

Roma mimarisinde yer alan haç, koleksiyonun dekoratif süslemesinde sıklıkla görülmektedir. Üçgen, yıldız ve elmas biçimindeki desenler akılcı uyumu ifade ederken, geleneksel Batı vitrayından esinlenen çiçek desenlerinin tasarımlara uygulanması romantik bir incelik katmaktadır (Şekil 14). Koleksiyonun tamamında nakış gibi klasik Doğu teknikleri kullanılmıştır. Akılcı, özenli, romantik ve gizemli dengeyi sağlayan geometrik figürler ve çiçek desenleri gösterişli hatlar ile birlikte koleksiyonu oluşturmaktadır.

Şekil 14

L'Architecture 2018/2019 Sonbahar/Kış Koleksiyonu, Geleneksel Batı vitrayından esinlenen çiçek desenleri. a: (URL 9)b: (URL 7)c: (URL 8)

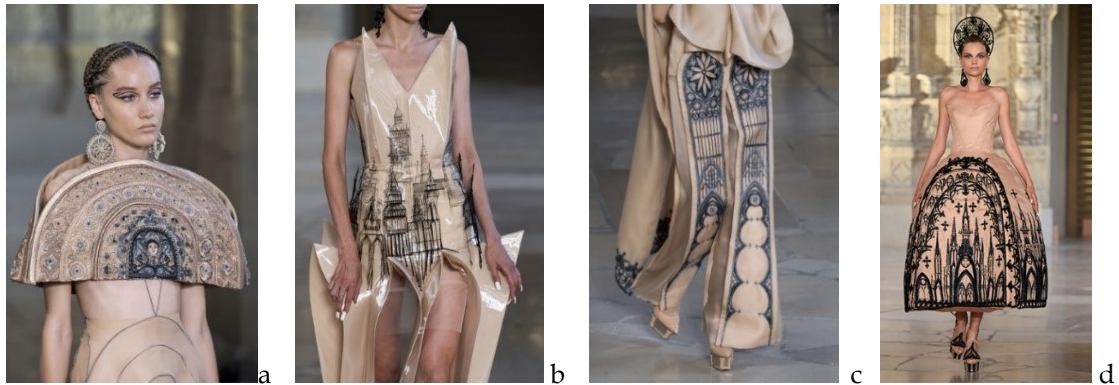
Guo Pei, mekân için ışığın önemini belirterek ışık ve giysi arasındaki sinerjiyi de vurgulamaktadır. Koleksiyonun tamamında, sanatsal bir mekân ve ışık anlayışı yaratmak için ananas lifi, muslin ile parlak ve yüksek geçirgenliği olan kumaşlar kullanılmıştır (Şekil 15). Ketten, metal, akrilik ve tüyler farklı dokulara dönüştürülerek giysi ve mimari arasındaki sınırları kaldırmaktadır. Gotik tarzın temsilcisi olan siyah renk tasarımlarda yaygın olarak kullanılmıştır. Koleksiyonun her bir parçasında siyahın gücünü görmek mümkündür. Ağaç gölgelerinin mimarideki yansımalarını el boyama tekniğiyle, mimari etkileri de siyah ışıltılı saten ve kristaller kullanarak el dikiş tekniğiyle ince kumaşlara uygulayarak, siyahı daha zengin ve yoğun bir şekilde canlı hale getirmiştir (Şekil 16).

Guo Pei, bu koleksiyon aracılığıyla mimari üzerine düşüncelerini ve duygularını "Bolluk ya da yokluk içinde, gündüz ve gece gibi dönüşümlü olarak mimarlık, tarih boyunca değişimlerin sınavından geçerek bir dönemin derin bir anısı haline gelir ve ufukta sessizce durur. İnsanlığın toplum anlayışını, kültürle ilgili düşüncelerini, hayal gücünü ve mekân yaratımının kaydını yansıtır. İnsan medeniyetinin yoktan her şeye dönüşmesine tanıklık eder." şeklinde ifade etmektedir (Guo Pei, info@guo-pei.fr).

Şekil 15

L'Architecture 2018/2019 Sonbahar/Kış Koleksiyonu, Giysilerde parlak kumaşlar. a: (URL 9)b: (URL 5)
c: (URL 10)

Şekil 16

L'Architecture 2018/2019 Sonbahar/Kış Koleksiyonu, Giysilerde nakış detayları. a,b,c: (URL 11)d:(URL 9)

Stott; moda tasarımcısı Guo Pei'nin, moda ve mimarinin en göz alıcı ortak noktalarından olan; tonozlardan, kulelerden, uçan payandalardan ve ayrıntılı pencere süslemelerinden esinlenen birçok kıyafetle Gotik binaların "değişmez" niteliklerinden yararlandığını ifade etmektedir. *Vogue'a* göre Çinli tasarımcı çalışmasını "insan vücudu ile mekânsal boyut arasında bir diyalog" olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Stott; Pei'nin koleksiyonundaki tasarımların çoğunun, kiliseye benzer çarpıcı formlar yaratmak için vücuttan dışarıya doğru çıkıntı yapan, kendi içlerinde mimari yapılar olarak tasarlandığını vurgulamaktadır ve Gotik tarzın sert taş yapılarını, insan vücudundan sarkacak şekilde tasarlanmış kumaşlara dönüştürmenin açıkça zorlu bir teknik başarı olduğunu belirtmektedir.

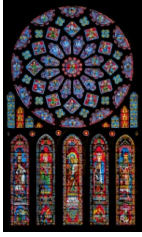
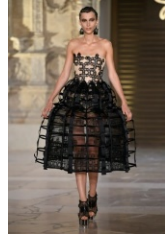

Guo Pei koleksiyonunda, Gotik dönemde yapılmış renkli giysiler yerine dönemin geneline hâkim olan siyah rengi tercih etmiştir. Bu çalışmada daha önce Gotik dönemde üretilmiş giysi örneklerindeki renklerle Guo Pei'nin koleksiyonu farklılık göstermektedir. Pei, koleksiyonunda, siyah rengi vurgulamak için açık renkler üzerine dikiş, boyama, aplike gibi teknikleri tercih etmiştir. Bu, tasarımcının yaratıcılığını ortaya koyduğu özgün yorumudur.

6.SONUÇ

Gotik üslup, Romanesk dönemden sonra sanata, mimariye, yapı teknolojisine, giyim kültürü ve giysi teknolojisine etkileri sonucu kültürde önemli bir dönem olarak kabul edilebilir. Özellikle sanat ve bilimdeki katkıları bakımından kendisinden sonra gelen üsluplara zemin oluşturacak bir düşünce ortaya koymaktadır. Bu önemi nedeniyle çalışmanın odağını oluşturmuştur. Gotik üslupta mimari eserlerin, günümüz moda sanatçılarından Guo Pei'nin 2018/2019 Sonbahar/Kış koleksiyonuna etkisinin değerlendirildiği bu çalışmada yapılan analizler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Mimarlık ve Moda disiplinleri etkileşiminin Guo Pei 2018/2019 Sonbahar/Kış koleksiyonu tasarımlarında Gotik üslup etkisi

	MİMARLIK	MODA	
Form			
 a	Her bir detay bütünü ifade eder. Zeminden gökyüzüne doğru yükselirken görsel ağırlıkta hiyerarşik bir düzen dikkat çeker. Bu hiyerarşi, yukarı doğru yükselme etkisini kuvvetlendirir.	Giysinın formu görkemlidir. Etek ucundan yukarı doğru piramit biçiminde hiyerarşik örgütlenme dikkat çekmektedir	 g
İki disiplinin ortak paydası: parçadan bütüne benzerlik			
Strüktür-taşıyıcı sistem			
 b	İç mekânda kaburga tonozlar ve cephelerde uçan payandalar ile taşıyıcı sistem okunur.	Giysiye form veren strüktür iç etek "Pannier" ile belirginleştirilmiştir.	 h
İki disiplinin ortak paydası: belirgin iskelet			
Şeffaflık			
 c	Cam ve vitraylar sayesinde iç mekân şeffaflaşır. Doğal ışığın etkisi ile iç mekân dış mekân ilişkisi kuvvetlidir.	Kullanılan transparan (şeffaf) kumaş, giysinın geçirgen yapısını vurgulamaktadır.	 i
İki disiplinin ortak paydası: geçirgen yapı			
Malzeme			
 d	Yapı konstrüksiyonunda taş, açıklıklarda cam- vitray, kapı doğramaları ahşap	Parlak kumaş saten, tül, parlak boncuklar, nakış, boyama teknikleri	 j k
İki disiplinin ortak paydası: her disiplinin kendine özgü malzeme ile yorumlanması			
Renk ve Işık			
 e	İç mekânda büyük açıklıklarla güneş ışığını içeri alarak aydınlık hacimler oluşmakta ve tavan detaylarını vurgulamaktadır. Işık huzmeleri vitrayların arasından süzülür ve renk oyunları gerçekleşir. Aydınlık hissi yapının hafiflemesine yardımcı olur.	Işık ve giysi arasındaki sinerji ananas lifi, müslin parlak ve yüksek geçirgenliği olan kumaşlarla sağlanmaktadır. Koleksiyonu oluşturan farklı kumaşlar ve parlak boncukların zengin ve yoğun bir şekilde kullanımı ile canlı hale getirilmiştir.	 l m
İki disiplinin ortak paydası: malzemelerin doğal rengi, parlak yansımalar			

		Doku		
	f	Yapı malzemesinin doğal dokusu ile estetik unsurlar yaratılmıştır.	Transparan, parlak kumaşlar üzerinde uygulanan nakış teknikleri Gotik üslubu ya yansıtmaktadır.	
		İki disiplinin ortak paydası: malzemenin doğal dokusu korunarak estetik dokunuşlar		

- York Minster Kilisesi, York, İngiltere (Yeşim Gürani kişisel arşivi, 2018)
- Abby Cathedral, 15. yy, Bath, Somerset, İngiltere (Yeşim Gürani kişisel arşivi, 2018)
- Chartres Katedrali (Zaccaria, 1998)
- Milano Duomo Katedrali (URL 1)
- Abby Cathedral, 15. yy, Bath, Somerset, İngiltere (Yeşim Gürani kişisel arşivi, 2018)
- Abby Cathedral, 15. yy, Bath, Somerset, İngiltere (Yeşim Gürani kişisel arşivi, 2018)
- (URL 7)
- i) (URL 9)
- j) (URL 8)
- (URL 9)
- (URL 8)
- (URL 10)
- (URL 7)
- (URL 10)

İnsan hayatında temel ihtiyaçlardan sayılabilecek barınma ve giyinme kültürlerinin irdelendiği bu çalışmada, iki farklı disiplinin bir arada kaynaştığı tasarımlar yorumlanmıştır. Gotik mimarının cephede ve iç mekândaki tüm detaylarını da koleksiyonunun giysi ve aksesuarlarında kullanan Guo Pei; mimariyi ve modayı kendine özgü karakterini koruyarak Gotik sanatı yorumlamaktadır. Tablonun bir özeti olarak; Guo Pei giysi tasarımlarında parçadan bütüne benzer yapıları taşıyan formları tercih etmiştir. Giysiyi ayakta tutan taşıyıcı sistemde belirgin iskelet yapının dikkat çektiği gözlenmiştir. Tasarımcı şeffaflık konusunda; geçirgen yapıyı kullanmış, malzeme için ise; her disiplinin kendi içinde kendine özgü malzemesini yorumlamıştır. Işık ve renkte malzemelerin doğal rengi ve parlaklığını korumuş, giysi kumaşlarının dokusunda ise malzemenin doğal dokusunu yansıtarak estetik dokunuşlar elde etmiştir.

Sonuç olarak mimari yapılar zamana yolculuk eşliğinde günümüz giysi tasarımlarına ilham olabilmektedir. Gotik üslup tarihsel süreçte etkisini yitirmiş olsa dahi, günümüz tasarımcılarına esin kaynağı olarak güçlü etkisini korumaktadır. Guo Pei Gotik üsluptaki mimari yapının statik durağanlığını günümüz tekniği ile birleştirerek geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmakta ve tasarımın zamansızlığını vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

- Adekunle, Timothy O. (2018). Learning From Gothic Cathedrals. *Faith and Forms*, Volume: 51, Issue:2 <https://faithandform.com/feature/learning-from-gothic-cathedrals/> (erişim tarihi: 05.12.2020)
- Bozyokuş, Hülya. Güler, Hatice Kübra. Tapan, Menekşe. Ezentaş, Rıdvan (2016). Gotik Eserlerde Matematik: Üçlü Yonca Örneği. *İJHAR. Uluslar Arası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/939749> (erişim tarihi: 15.12.2020)
- Camille, Michael (1996). *Gothic Art Vision and Revelations of the Medieval World*. London: The Orion Publishing Group.
- Cevizci, Ahmet (1999). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Çağlarca, Sadettin (1997). *Altın Oran*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Dereboy, Elif Jülide (2012). *Tablolarla Kostüm Tarihi*. İstanbul: Güzel Sanatlar Merkezi Stilistik Kursu ve Tic. Ltd. Şti. Yayınevi, 1. Baskı.
- Ediz Özgür. Çağdaş, Gülen (2005). Mimari Tasarımda Fraktal Kurguya Dayalı Üretken Bir Yaklaşım. *İTÜ Dergisi/A Mimarlık Planlama Tasarım*, Cilt:4, Sayı:1, s:71-83. http://itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_a/article/viewFile/943/869 (erişim tarihi 08.01.2021)
- Fogg, Marnie (2014). *Modanın Tüm Öyküsü*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Garkowska, Gosia (2014). *Maths in Art and Architecture, Comenius, "Why Maths?"*. This ebook was prepared as a part of the Comenius Project Why Maths, European Commission. https://www.slideshare.net/Gosia_G/maths-in-art-and-architecture-why-maths-comenius-project (erişim tarihi 15.12.2020)
- Gombrich, Ernst Hans (1986). *Sanatın Öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Licklider, Heath (1965). *Architectural Scale*. London: The Architectural Press.
- Meng, Siyuan (2020). *China Designers, Bow Down to China's Queen of Couture*. <https://radiichina.com/china-designers-guo-pei/> (erişim tarihi: 26.12.2020).

- Menon, Vaishali, Bai, Kauvery (2018). Exploring the Similarities of Gothic Architecture and Costume to Develop Designs for the Contemporary Wear by using Gothic Features. *International Journal of Textile and Fashion Technology (IJTFT)*, ISSN (P): 2250-2378; ISSN (E): 2319-4510, Vol. 8, Issue 5, Oct 2018, 29-42, <http://www.tjprc.org/publishpapers/2-29-1535968984-4IJTFTOCT20184.pdf> (erişim tarihi: 26.12.2020).
- Özyavaş Akçay, Ayten. Alothman, Hiba (2018). Fashion Inspired by Architecture: The Interrelationship Between Mashrabiya and Fashion World. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(2), 328-351. Doi: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v7i2.1480> (erişim tarihi: 26.12.2020).
- Paksoy, Halime. Yalçın, Sema (2005). Architectural Inspirations in Fashion Design, ISIMD 2005. 3. *International Symposium of Interactive Media Design*, January 5-7 2005, İstanbul.
- Riegelman, Nancy (2003). *9 Heads-A Guide to Drawing Fashion*. (Thrid Edition), 9 Heads Media in Associations with Art Center College of Design, Pasadena, California, USA.
- Roth, Leland M. (2002). *Mimarlığın Öyküsü, Öğeleri, Tarihi ve Anlamı*. Çev: Ergün Akça, İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Victoria, Charles. Klaus, H.Carl (2008). *Gothic Art*. New York: Parkstone Press International.
- Yeşim Gürani Kişisel Arşivi
- Yıldız, Şerife (2015). Gotik Dönem Mimarisi ve Dönem Giysi Tasarımlarına Etkisi. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, August 2015, Special Issue 4 ISSN: 2148-1148 Doi: 10.14486/IJSCS386, S:253
- Zaccaria, Donatella (1998). *Vitray Süsleme Sanatı, Pratik El Sanatları Dizisi:2*. Editör: Cristina Sperandeo. Asır Matbaacılık, s.9, İstanbul.
- (URL 1) <https://www.tiqets.com/en/milan-attractions-c71749/tickets-for-the-duomo-di-milano-rooftop-museum-p974232/> (erişim tarihi: 15.12.2020)
- (URL 2) <https://faithandform.com/feature/learning-from-gothic-cathedrals/> (erişim tarihi: 15.12.2020)
- (URL 3) <https://historyofeuropeanfashion.wordpress.com/category/medieval-1100-1450/> (erişim tarihi: 17.01.2021)
- (URL 4) <https://arkeofili.com/ortacagda-avrupalilar-neden-sivri-burun-ayakkabilara-duskundu/> (erişim tarihi: 26.12.2020)
- (URL 5) <https://www.livingly.com/runway/Couture+Fall+2018/Guo+Pei/Details/-FMMrYT3HBM> (erişim tarihi: 26.12.2020)
- (URL 6) <https://www.livingly.com/runway/Couture+Fall+2018/Guo+Pei/Details/0rsq48j6LG9> (erişim tarihi: 26.12.2020)
- (URL 7) RADII, China Designers, <https://radiichina.com/china-designers-guo-pe/> (erişim tarihi: 26.12.2020)
- (URL 8) <http://www.guo-pe.fr/fw-2018-larchitecture> (erişim tarihi: 26.12.2020)
- (URL 9) <https://www.archdaily.com/897758/gothic-architecture-meets-high-fashion-in-guo-peis-gravity-defying-dresses>, (erişim tarihi: 26.12.2020)
- (URL 10) <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2018-couture/guo-pe/slideshow/collection#26> (erişim tarihi: 26.12.2020).
- (URL 11) <https://www.livingly.com/runway/Couture+Fall+2018/Guo+Pei/Details/V6eJhmdi8ur> (erişim tarihi: 26.12.2020).